

Bronnenkaart 2

Leerlingen brengen wat ze thuis leren binnen op school

DE BELEVING VAN DE KINDEREN

Kinderen leren ook thuis. Die ervaringen brengen ze binnen op school. Je verrijkt de leeromgeving door aandacht te besteden aan ervaringen en beleving van het thuismilieu door de kinderen zelf.

Dit kan op een impliciete manier. Het is aan de leerlingen om zelf aan te geven wat ze inbrengen en wanneer. Kinderen laten zich niet vangen in categorieën als 'kansarm' of 'allochtoon'. Ze voelen zich soms vastgepind op één eigenschap die voor hen zelf minder belangrijk is of slechts één deel is van hun meervoudige identiteit. Kinderen zijn thuis bijvoorbeeld niet alleen Belg, Marokkaan of Brusselaar, maar tegelijk ook gelovig, niet-gelovig of a-gelovig, jongen of meisje, ze wonen in een huis met een grote tuin of zonder tuin, hebben al dan niet broers en zussen, komen uit een één-oudergezin of twee-oudergezin,... Kinderen vullen zelf creatief in welke eigenschappen zij belangrijk vinden. Dat komt niet noodzakelijk overeen met wat een volwassene daarover denkt.

Op één na hebben alle leerlingen een foto van thuis bij zich. De meeste zijn in de huiskamer genomen, van familieleden of een huisdier. Sommige leerlingen hebben wel vier foto's. Trots steken ze die in de lucht. Juf legt uit: 'Per twee ga je nu iets over die foto vertellen, waarom je hem hebt meegebracht, wat erop te zien is en of er mensen of dingen op staan die voor jou heel bijzonder zijn.' Na tien minuten zegt de juf: 'Schrijf een klein stukje over je foto. Dat lees je straks voor in de klas en dan maken we een tentoonstelling van alle foto's en verhaaltjes.' De leerlingen schrijven en lezen voor. Naziha vertelt bij haar foto: 'Die heb ik meegebracht omdat ons theeservies erop staat met de pot en de glaasjes. Ik vind het zo gezellig als we samen muntthee drinken.' Na afloop worden er vragen gesteld: 'Is dat je zusje?' 'Hoe heet ze?' ... Tegen haar collega's maakt de leerkracht de bedenking dat ze zich moest inhouden om niet naar details te vragen die met etnische achtergrond te maken hadden. Ze merkte dat het eigenlijk prima werkte als de leerlingen zelf konden kiezen wat ze wilden vertellen en vragen. Voor iedereen is de eigen thuissituatie heel gewoon. Klasgenoten blijken geïnteresseerd in elkaars omgeving en niet speciaal in etnisch-culturele aspecten.¹¹

---

¹¹ Projectgroep ICO, Anne Frank Stichting (1998). *Zo ben ik ook. Vuistregels en valkuilen bij Intercultureel Leren in de Klas*. Amsterdam, Projectgroep ICO, Anne Frank Stichting.

REAGEREN

Speel als leerkracht impliciet in op wat de leerlingen spontaan van thuis meebrengen.

Een leerling komt naar school met een handpopje. Het popje ligt vooraan op haar bank. De leerkracht neemt het op en begint met de pop les te geven. De leerlingen zijn zeer aandachtig.

Er wordt een nieuw basiswoord geleerd in het eerste leerjaar: riem. Eén van de kinderen begint spontaan te vertellen over zijn vaders riem uit het leger. De leerkracht laat de jongen honderduit vertellen: zo krijgt het woord riem meer betekenis voor die jongen en de andere kinderen. De jongen wordt gevraagd of hij om de volgende dag de riem eens kan tonen tijdens de praatronde.¹²

Tijdens het groepswork overleggen sommige leerlingen spontaan in het lokaal dialect of in hun moedertaal. Dit kan voor de leerkracht: hij wil de dynamiek in de groep niet verstoren. De presentatie voor de klas moet echter wel in Algemeen Nederlands.

UITLOKKEN

Zet de kinderen aan om hun ervaringen en belevingen van thuis in te brengen in het leerproces, uiteraard zonder hen te dwingen of in verlegenheid te brengen. Dit kan via taken, huiswerk, tijdens de praatronde enzovoort.

Een leerkracht wil de woorden 'lekker', 'vies' en 'lekker vies' uitleggen. Hij heeft een reeks voorbeelden op basis van zijn eigen ervaringen of op basis van die van de leerlingen. Hij spreekt een leerling aan: 'Zeg Frank, jij kent dat toch, hé. Als jij gaat voetballen, dan val je soms in de modder en dat is vies. Maar is dat ook niet een beetje lekker?' De andere leerlingen roepen: 'Eeeeeiiiih!' De leerkracht vraagt: 'Is dat dan niet lekker vies zo, in de modder? Ik vond vroeger van wel. Lekker vieze modderballen maken en dan elkaar ermee bekogelen.' Frank beaamt dat ze wanneer ze gewonnen hebben, ze in de modder gaan glijden.¹³

De leerlingen krijgen regelmatig huistaken mee in de trant van: 'Maak een plattegrond van je woonkamer.'; 'Hou gedurende een week het benzineverbruik en aantal kilometers van de wagen thuis bij. Reken uit hoeveel benzine

---

¹² De eerste twee voorbeelden zijn naar Pelemans, I. en Verlot, M. (2000). *Evaluatie van het non-discriminatiebeleid. Deelrapport interculturelisering van het onderwijs in de scholen*. Niet-uitgegeven onderzoeksrapport. Universiteit Gent, Steunpunt Intercultureel Onderwijs.

---

¹³ Voorbeeld naar Joos, Annelies en Verlot, Marc (2001). *Evaluatie van het voorrangbeleid Brussel. Deelrapport: Nulmeting voor de pijler 'omgaan met diversiteit'*. Universiteit Gent, Steunpunt Intercultureel Onderwijs.

de wagen verbruikt per kilometer. Denk je dat dit een zuinige wagen is?'; 'Welke verkeersborden zie je op weg naar huis en wat betekenen ze?'; 'Maak een inventaris op van de voedselvoorraad thuis. Ga de herkomst na en situeer op de wereldkaart.'; 'Hou tijdens een week bij wat voor post er thuis toekomt.'

De kinderen werken in kleine groepjes aan taken als: 'Waar richten we een speelplein in: in de stad of op het platteland? En waarom?'; 'Richt je straat in zoals jij het zou willen.' Deze open taken zetten de kinderen aan om hun eigen – ook buiten de school opgedane – ideeën en ervaringen met stad, platteland en speelplein te gebruiken om tot een bevredigend voorstel te komen.

In de dagelijkse praatronde krijgen kinderen de kans om iets te tonen, te zingen, voor te lezen, te vertellen,... Elke ervaring wordt als gelijkwaardig benaderd: iets wat in de klas gebeurde, thuiservaringen, gebeurtenissen op het speelplein of elders. Kinderen met een exotische vakantiebestemming en kinderen die aan zee gaan kamperen, krijgen bijvoorbeeld evenveel aandacht.

Tijdens de praatronde stellen de kinderen zich voor aan de hand van hun lievelingsvoorwerp. Zo leren de kinderen en de leerkracht elkaar ook op een andere manier kennen. In de kleuterklas neemt elk kind om de buurt de klasknuffel mee naar huis. De volgende dag volgt een relaas van wat de beer allemaal heeft beleefd: Wat heeft hij gegeten? Heeft hij zich gewassen? Waar heeft hij geslapen? ...¹⁴

De klas wil werken rond ecologie, afval, gezonde voeding,... Tijdens een klasgesprek komen verschillende meningen over 'gezond eten en vlees' naar boven. De kinderen geraken er niet uit. Liever dan zelf haar mening te geven of informatiebronnen voor te stellen, vraagt de leerkracht de kinderen hoe ze daar nu meer over te weten kunnen komen, om later verder te discussiëren. De kinderen doen allerlei voorstellen. Ze nodigen een vader uit die een eethuisje heeft en een moeder die vegetarisch kookt, raadplegen de website en het kindertijdschrift van Greenpeace (van één van de kinderen in de klas), schrijven samen een enquête uit om alle ouders van de klas en de andere volwassenen en klassen naar hun mening te vragen enzovoort. Het klasgesprek zelf wordt pas daarna verder gezet.

Ieder kind krijgt een fototoestelletje mee met de opdracht: 'Neem thuis foto's van je favoriete plaatsen, mensen, dieren, voorwerpen enzovoort.' De leerlingen bepalen zelf wat ze willen tonen van hun thuiswereld en wat niet. De foto's worden voorgesteld aan de groep. Leerkracht en klasgenoten kunnen vragen

---

¹⁴ Meer voorbeelden waarbij gewoontes thuis op een speelse en niet-bedreigende manier uitgewisseld kunnen worden, vind je in Schellekens, Els (2000). *Intercultureel Leren in de klas. Aan de slag met verschillen*, uitgegeven in Baarn door Bekadidact.

stellen. Naar aanleiding van het verhaal rond de foto's vertellen ook leerkracht en andere kinderen dingen over zichzelf. Aan de hand van de foto's en de verhalen wordt een tekstje gemaakt. De kinderen kunnen over zichzelf schrijven, maar ook over een klasgenoot.

Enkele aanbevelingen bij gesprekken over de belevingswereld van kinderen:¹⁵

- Zie erop toe dat de kinderen volledig autonoom kunnen kiezen wat ze tonen en wat niet. Zeg daarom op voorhand aan de leerlingen dat als ze iets niet willen vertellen, ze dat ook niet moeten doen.
- Probeer eigen vooroordelen en visies aan de kant te zetten om de beleving van de kinderen volledig tot zijn recht te laten komen en het kind de kans te geven fier te zijn op zijn eigen thuis. Vermijd vragen of opmerkingen waaruit impliciet of expliciet afkeuring kan blijken.
- Wees ook voorbereid op eventuele pijnlijke omstandigheden en negatieve gevoelens van kinderen. Reageer zakelijk en realistisch. Vraag naar de gevolgen van bepaalde situaties, hoe ze daarmee omgaan en welke gevoelens dit bij hen oproept. Het is niet de bedoeling om de situatie te beoordelen.
- Luister actief en vraag door. Trek het gesprek open naar jezelf en naar andere kinderen door hen te vragen naar gelijkaardige ervaringen, gevoelens en situaties. Bijvoorbeeld 'Zijn sommige van jullie soms zelf jaloers? Wie wil dat toegeven?' Het is goed dat je ook over jezelf vertelt. Zo beantwoord je het vertrouwen van de kinderen.

GA NA VOOR DE EIGEN KLASPRAKTIJK:

- Wat brengen de leerlingen spontaan mee van thuis en hoe reageer je erop? Wissel onderling uit.
- Hoe stimuleer je de kinderen in je klas om dingen van buiten de school in te brengen? Hoe begeleidt je dergelijke gesprekken?
- Hoe reageren de leerlingen op dergelijke uitwisselingen?

---

¹⁵ Naar Verhaeghe (red.) (2000). *Armoede en onderwijs. Een actie-onderzoek in opdracht van de Koning Boudewijnstichting*. Elsene, Koning Boudewijnstichting. In het verslag van dit onderzoek vind je ook voorbeelden van dergelijke gesprekken.